

5. ÜNİTE: DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

DEMOKRATİKLEŞME YOLUNDA ATILAN ADIMLAR (5. Ünite 1. Kazanım)

GÜÇLÜ DEMOKRASİ, GÜÇLÜ DEVLET

Demokrasi ve demokratik yaşam biçiminin insanlara kazandırdıkları:

- ✿ Demokrasilerde insanlar düşündüklerini ifade etmesi, inançlarının gereğini yerine getirmesinde hür olması ve demokrasinin farklı düşünenleri himaye etmesi
- ✿ Kişinin serbestçe düşünebilmesi, düşündüklerini ifade edebilmesi
- ✿ İnsanların düşüncelerini sivil toplum örgütü kurarak yansıtabilmesi ve Cumhuriyet yönetiminin farklı düşünceleri kendini geliştirme imkânı sunması
- ✿ Siyasi partilerin çoğulculuk ilkesi gereği her birinin genellikle farklı bir düşünceyi temsil etmesi

Demokratikleşmeye ve Millî İradeyi Hâkim Kılmaya Yönelik Atılan Adımlar

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ KURULAN PARTİLER

1- Cumhuriyet Halk Fırkası: (9 Eylül 1923)

Temeli Sivas kongresinde oluşturulan Anadolu ve Rumeli müdafaa-i Hukuk Cemiyetine dayanan Halk Fırkası'nı 9 Eylül 1923'te Mustafa Kemal kurdu.

Cumhuriyetin ilanından sonra **Cumhuriyet Halk Fırkası** adını aldı. 1950 yılına kadar ülkeyi yönetmiştir. **Cumhuriyet tarihinin ilk siyasi partisidir.**

2- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası: (17 Kasım 1924-3 Haziran 1925)

Kazım Karabekir, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele ve Adnan Adıvar tarafından kurulmuştur. **Başkanı Kazım Karabekir'dir.** Eğitimde milliliği, **ekonomide liberalizmi** savunmaktadır. **Ülkemizin ilk muhalefet partisidir.**

Parti programında **“dini inanç ve esaslara saygılıdır.”** ifadesinin vurgulanması inkılap karşıtlarının partide yer almasına neden oldu. Parti faaliyetleri ve bazı üyelerin **“Şeyh Said İsyanı”** ile ilgili oldukları tespit edilince 3 Haziran 1925'te parti kapatıldı. **Böylece çok partili hayata geçiş denemesinin ilki başarısız oldu.**

3- Serbest Cumhuriyet Fırkası: (12 Ağustos 1930-17 Kasım 1930)

Dünyadaki ekonomik bunalımın ülkemizi de etkilemesi üzerine Atatürk'ün teklifi ile Paris Büyükelçisi **Fethi Okyar** tarafından kuruldu.

Cumhuriyet ve inkılap karşıtlarının partinin kuruluş amaçlarından saptığını gören Fethi Okyar kendi isteğiyle partiyi kapattı.

Çok partili hayata geçiş için iki kez deneme yapılmış, ikisi de başarısız olmuştur. Bu durum toplumun henüz çok partili hayata geçiş için hazır olmadığını gösterir.

MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST GİRİŞİMİ (15 Haziran 1926) (5. Ünite 2. Kazanım)

Yapılan inkılaplar yeni rejim ve Mustafa Kemal'den rahatsız olanlar Mustafa Kemal'i ortadan kaldırmak için suikast girişiminde bulundular.

İzmir gezisinde suikast düzenlemek istediler. İzmir'e bir gün geç gelince plan ortaya çıktı. Suikastçılar yakalanarak İstiklal Mahkemelerinde yargılandı.

Olay duyulunca tüm ülkede mitingler düzenlendi. Halk Mustafa Kemal ve inkılaplara sahip çıktı.

Mustafa Kemal suikasti öğrenince **“Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.”** demiştir.

ŞEYH SAİT İSYANI: (13 ŞUBAT 1925)

Lozan'da Musul sorununun çözümü sonraya bırakılmıştı. **İngiltere Musul petrol bölgesi olduğu için vermek istemiyordu.** Musul meselesi görüşülürken içte rejim düşmanları, dışta İngiltere'nin desteği ile **Şeyh Sait İsyanı** çıktı. “Din elden gidiyor.” diyerek ayaklanma yapıldı.

Ayaklanmaları bastırmak için **“Tahrir-i Sükun” (Huzur ve güvenliği sağlama) Kanunu** çıkarıldı. Ayaklanma bastırılarak elebaşları **“İstiklal Mahkemeleri”**nde yargılandı.

İsyanın Sonuçları:

- Cumhuriyet rejimine karşı ilk büyük tehlike önlendi.
- Ordu bu sorunla uğraştığı için Musul sorunu İngilizlerin istediği gibi sonuçlandı.
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı.

BİLGİ NOTU: Şeyh Sait İsyanı tüm ülkeye yayılmaya çalışılmış, Türk inkılabına karşı yapılmış bir harekettir. **Amaç: Cumhuriyeti yıkıp saltanat ve hilafeti geri getirmektir.**

MENEMEN (KUBİLAY) OLAYI: (23 Aralık 1930)

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından sonra Derviş Mehmet ve yandaşları İzmir'in Menemen kasabasında İsyan başlattılar.

İsyanı bastırmaya çalışan Asteğmen Kubilay'ı şehit ettiler. Askeri birlikleri isyanı bastırdılar. İsyanı karışanlar askeri mahkemede yargılandı.

Mustafa Kemal bu olayın Cumhuriyeti yıkmaya yönelik olduğunu belirtti. Türk milleti isyana tepki göstererek yurdun çeşitli yerlerinde protesto mitingleri düzenlemiştir.

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden beri birçok tehlikeye maruz kalmıştır. Bu tehlikelerden biri de 15 Temmuz hain darbe girişimidir. Birlik ve beraberlik içinde birçok tehlikenin üstesinden gelen milletimiz, 15 Temmuz'da da tek vücut olarak iradesine, ülkesine ve cumhuriyetine sahip çıkmış; hainlere geçit vermemiştir. Böylece milletimiz, Atatürk'ün “Bir milletin büyüklüğü coğrafi yüz ölçümü ile değil; yüreğinin asaleti, ülküsünün yüksekliği ile ölçülür.”6 sözlerindeki övgüye layık olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

**8.SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ ve ATATÜRKÇÜLÜK
2. DÖNEM 5.ÜNİTE DERS VİDEOSUNU İZLEMEK İÇİN
AŞAĞIDAKİ LİNKE TIKLAYINIZ.**

<https://www.youtube.com/watch?v=N8BXvE6m0Uw>

**DİĞER DERS İÇERİKLERİ İÇİN AŞAĞIDAKİ KANAL
LİNKLERİME TIKLAYINIZ.**

YOUTUBE ABONE OL LİNKİ:

<https://www.youtube.com/@sosyalhocasimustafa>

İNSTAGRAM HESABIM:

<https://www.instagram.com/sosyalhocasimustafa/>

TELEGRAM HESABIM:

<https://t.me/sosyalhocasimustafakarakus>